

14.09.2023

Anbefalinger til Danmarks implementering af Energieffektiviseringsdirektivet

Resumé

Med det nye Energieffektivitetsdirektiv (EED) følger en række opdaterede og skærpede krav til Danmarks energieffektiviseringsindsats. Rådet for Energieffektiv Omstilling præsenterer i det følgende konsekvenserne af de nye krav, og en række forslag til virkemidler til implementering af direktivet.

Som gennemgående principper finder Rådet, at energieffektiviseringsprocessen skal implementeres med så stor, positiv direkte og indirekte klimaeffekt som muligt, på tværs af virkemidler, ligesom der skal tages hensyn til omkostningseffektivitet. Energispareindsatsen skal tage højde for den elektrificering, der skal finde sted på tværs af sektorer i samfundet generelt.

EED kræver væsentlige investeringer i både offentlig og privat regi. Der bør skabes et overblik over de investeringer, offentlige såvel som private, der er nødvendige for at implementere EED, så der kommer en samlet forståelse af opgavens omfang.

Det er naturligvis en forudsætning for at virkemidler kan implementeres at der findes tilstrækkelig finansiering. Rådet har tillid til, at politikerne anviser nødvendige midler til som minimum at efterleve EU's krav gennem finanslovsproces.

*Anbefalingerne støttes bredt af rådets medlemmer. Dog er der enkelte anbefalinger markeret med *, hvor anbefalingen ikke støttes af samtlige medlemmer af rådet. Dissens fremgår nederst i afsnittet.*

Rådet for Energieffektiv Omstilling anbefaler overordnet følgende:

1. Danmark skal være et foregangsland, og derfor fastsætte et nationalt energisparemål som er højere end kravet i EED, og Danmark skal gå ambitiøst til energieffektiviseringsindsatsen.
2. Det offentlige skal gå foran i energieffektiviseringsindsatsen og vise et godt eksempel.
3. Fleksible løsninger er centrale for at opnå energieffektiviseringer og aflaste elforsyningsnettet. Digitalisering og brug af data til at effektivisere energiforbrug rummer store potentialer. Derfor er det vigtigt at data frisættes og tilgængeliggøres på en hensigtsmæssig måde inden for alle områder.
4. At Regeringen forpligtes til årligt at følge op på efterlevelsen af energisparemålet over for Folketinget, herunder at anskueliggøre at målet nås.

Principper for implementering og konkrete virkemidler

I det følgende præsenteres principper for og forslag til virkemidler til implementering af ovenstående. Tiltagene vil hver især understøtte en lang række samfundsformål ud over at bidrage til implementering af direktivet: Et mere konkurrencedygtigt erhvervsliv, bedre sundhed og indeklime som følge af bygningsrenoveringer, og reducerede omkostninger til den grønne omstilling af energisystemet.

1. Energispareforpligtelsen (artikel 8) og energisparemålet (artikel 4)

Rådet anbefaler følgende principper for implementering af energispareforpligtelsen (artikel 8) og energisparemålet (artikel 4):

- 1.1. Danmark skal være et foregangsland og derfor fastsætte et nationalt energisparemål, som er højere end kravet i EED.
- 1.2. Digitalisering er omdrejningspunktet i størstedelen af energioptimeringsprojekter i erhvervslivet og en ambitiøs digitaliseringsstrategi og indsats bør spille en helt central rolle.
- 1.3. Virkemidler, der har varig effekt, og som sikrer at alle sektorer (boliger, erhverv/industri, offentlig sektor) er omfattet skal prioriteres.
- 1.4. Virkemidlerne skal generelt indrettes på en måde, så de realiserer det maksimale samfunds- og privatøkonomiske økonomiske potentialer og ikke alene efterlever de minimale EU-krav.
- 1.5. Energifattigdom er et centralt tema i direktivet, og derfor skal denne dimension afspejles på tværs af virkemidler.

Rådet anbefaler følgende konkrete virkemidler for at nå energisparemålet og energispareforpligtelsen:

- 1.6. **Energisyn:** I de lovpligtige energisyn findes der en række energieffektiviseringstiltag, som har tilbagebetalingstider på mindre end fx 5 år. Virksomhederne bør være forpligtet til at reagere på disse tiltag senest to år efter energisynet er afsluttet, med enten en plan for, hvordan effektiviseringer forventes indhentet eller en forklaring på, hvorfor effektiviseringerne ikke hentes, fx hvis virksomheden har en langsigtet plan for grøn omstilling og elektrificering. Tilsvarende krav bør gælde for virksomheder, som opfylder forpligtelse via et certificeret energiledelsessystem. *
- 1.7. **Erhvervspuljen:** Puljen bør udvides og gøres mere relevant for SMV'er. Erhvervspuljen er i dag den primære bidragsyder til opfyldelse af energispareforpligtelsen. Puljen bør løbende styrkes og skærpes, og det bør overvejes i hvilket omfang den kan forlænges. For at øge efterspørgslen efter puljen bør den udvides til at omfatte nye områder: Mange virksomheder har behov for rådgivning om energieffektivisering og grøn omstilling, men puljen yder i dag ikke støtte til rene rådgivningsprojekter. Tilsvarende bør puljen yde støtte til projekter, der fremmer virksomhedernes udnyttelse af overskudsvarme.
- 1.8. **Støtte til renovering og skift af varmekilde:** Renoverings- og varmepumpepuljer har været populære og har traditionelt god effekt. Puljerne skal forlænges og tilføres flere midler. Ligeledes skal der udvikles supportmekanismer, der tilbyder billige, grønne lån, fx i samarbejde med den finansielle sektor

- 1.9. **Udfasning:** Hurtig udfasning af olie- og gasfyr samt hurtigt forbud mod nyinstallation. Alternativerne i form af fjernvarme og varmepumper er langt mere energieffektive.
- 1.10. **Overskudsvarme:** Der bør stilles krav om udnyttelse af overskudsvarme hvor der er potentiale og mulighed. Rådgivning til virksomheder og etablering af supporterende rejsehold skal øge udnyttelsen af overskudsvarme. Der skal være krav til både private- og forsyningsvirksomheder om at udnytte hhv. modtage overskudsvarme eller forklare hvorfor det ikke er muligt. Hvis det vurderes muligt skal det være et krav at overskudsvarmen udnyttes, som det er tilfældet med større datacentre. Mulige strukturelle barrierer bør adresseres politisk. Prisloftet bør desuden afskaffes.
- 1.11. **Minimumskrav til bygninger:** Med det kommende bygningsdirektiv er der lagt op til, at medlemsstaterne skal sætte krav til eksisterende bygningers energimæssige ydeevne frem mod 2027, 2030 og 2033. Danmark kan dog allerede nu sætte krav til enkelte segmenter, så der opnås tidlige besparelser, hvor dette giver mening i bygningernes renoveringsplaner. Eksempelvis krav til konkrete renoveringsplaner for offentlige bygninger, til udlejningsejendomme og store bygninger således at minimumskrav skal være sat proces i forbindelse med fx salg og udleje.
- 1.12. **Eftersyn af tekniske installationer i bygninger:** Dårligt indregulerede installationer, fx varme-, køle-, belysnings- og ventilationsanlæg, i private boliger, offentlige institutioner og virksomheder koster hvert år forbrugere og samfund dyrt og medfører CO₂-udledninger. For at høste potentialet kan der indføres obligatorisk eftersyn af tekniske installationer. Bygningsdirektivet indeholder allerede krav til inspektion af ventilations- og varmeanlæg i større bygninger, men disse implementeres meget lempeligt i Danmark.
- 1.13. **Udskiftning af ineffektive tekniske installationer:** Der ligger et større effektiviseringspotentiale i tekniske installationer som varme-, køle-, belysnings- og ventilationsanlæg i bygninger, særligt mindre bygninger. Eksempelvis har Ecodesign-krav til komponenter i varmeinstallationer, medført at nyere komponenter generelt forbruger betragteligt mindre energi end de som er produceret før 2013. Derfor bør der stilles krav om udskiftning af komponenter, som er ineffektive og kan udskiftes rentabelt i forbindelse med løbende drift og vedligehold.
- 1.14. **Rådgivning og information:** Staten skal sikre, at der også fremover er uvildig og kvalificeret rådgivning til rådighed for bolig- og bygningsejere. Indsatsen udløber i 2024, medmindre der træffes beslutning om nye midler. Rådgivningen skal overkomme markedsfejl, og fokusere på at fremme gode beslutninger og investeringer i boliger og bygningers energitilstand.
- 1.15. **Grøn Skattereform:** Som et led i Grøn Skattereform er der i 2025-2029 afsat 1,95 mia. kr. til støtte til virksomheder, der har vanskeligst ved at omstille sig. Når midlerne skal udmøntes, bør det ske i form af tilskud til investeringer. Effektiv anvendelse af energien bør, ud over elektrificering, være et hovedformål for ordningen, så elektrificering af processer sker ud fra et effektiviseret energiforbrug. For processer, der ikke hurtigt kan omstille sig til vedvarende energiforsyning, vil behovet for en intensiv effektiviseringsindsats være særlig stort, da effektivisering her har stort CO₂-reduktionspotentiale.
- 1.16. **Partnerskaber:** Staten kan indgå i frivillige partnerskaber med brancheorganisationer for at fremme energieffektiv omstilling. Det indebærer fastsættelse af indikative mål for energibesparelser med jævnlig opfølgning og afrapportering af fremdrift; analyse og identifikation af særlige indsatsområder for de enkelte brancher, og herunder identifikation af hvad staten kan gøre for at støtte disse indsatser.

- 1.17. **Videncenter om energibesparelser i virksomheder:** Der eksisterer i dag allerede et Videncenter for Energibesparelser i Bygninger, som indsamler og systematiserer viden om energibesparelser i bygninger og formidler dette til byggebranchen. Tilsvarende kan der etableres et videncenter, der sikrer virksomhederne adgang til viden om tiltag og fremgangsmåder for at energieffektivisere produktionen i forskellige brancher.
- 1.18. **Lavtemperaturfjernvarme:** For alle nye fjernvarmeudbygninger skal det overvejes, om de kan planlægges som lavtemperaturfjernvarme. Det skal kombineres med en målrettet indsats mod de dårlige bygninger, som ikke kan klare sig med den lave fremløbstemperatur. Bedre udbredelse af lavtemperaturfjernvarme øger muligheden for at afsætte overskudsvarme til nettet. Lavtemperaturfjernvarme er dermed en infrastruktur og forudsætning for effektivisering af energiforbruget i virksomheder gennem genanvendelse af overskudsvarme.

Anbefaling 1.6. støttes ikke af: Landbrug & Fødevarer.

2. Krav til offentlige bygninger (artikel 5, artikel 6 mv.)

Rådet anbefaler følgende principper:

- 2.1. Det offentlige skal anvise vejen hvad angår overvågning, energiledelse og dataindsamling, intelligent styring og bygningsautomatik samt ambitiøse krav til renovering. Det er derfor afgørende, at Danmark viser vejen ved at implementere renoveringskravet i artikel 6 ambitiøst. Det betyder konkret, at Danmark ikke skal implementere efter alternative bestemmelser, men sikre at der renoveres 3 pct. af bygningsmassen årligt. Det bør prioriteres at renovere de bygninger som har de dårligste energimærker og dermed generelt giver den bedste business case. *
- 2.2. Offentlige bygningsejere bør tilskyndes til hurtigst muligt at efterleve gældende krav om at deres ejendomme skal være energimærket. Det vil skabe et overblik over bygningernes energimæssige tilstand og rentable besparelsesforslag.
- 2.3. Offentlige bygningsejere skal udarbejde en energieffektiviseringsplan med mål og tiltag mhp. at høste de meste rentable tiltag først med henblik på at imødekomme kravet. *
- 2.4. Krav om energirenoveringer og energibesparelser bør bruges som anledning til at få gennemført den nødvendige digitalisering og struktureret tilgang til data om offentlige bygninger, deres energimæssige tilstand og deres energiforbrug.
- 2.5. Når der gennemføres tiltag til energieffektivisering, er det vigtigt samtidig at overveje hvordan bygningen kan levere fleksibilitet til energisystemet.
- 2.6. Renoverings- og effektiviseringskrav bør pålægges de myndigheder, som har størst mulighed for at påvirke energiforbruget gennem renovering, energiledelse, bygningsoptimering og installationer, digitalisering og adfærd. Kravet bør derfor være pålagt ministerier, kommuner og regioner.
- 2.7. Danmark skal i sin implementering sikre, at der er let adgang for private aktører til at løfte renoverings- og energieffektiviseringsindsatsen i den offentlige sektor.

Anbefaling 2.1 og 2.3 støttes ikke af: Kommunernes Landsforening.

Rådet anbefaler følgende tiltag:

- 2.8. **Partnerskaber:** Etabler partnerskaber, der samarbejder om energibesparelser i fx svømmehaller, plejehjem, børnehaver på tværs af kommuner.
- 2.9. **Grønt anlægsloft:** Kommunerne har typisk mulighed for at finansiere renoveringer, enten via egen ramme eller via Kommunekredit med meget lav rente. Men anlægsloftet begrænser hvor mange midler kommunerne kan investere i bygge- og renoveringsopgaver. Anlægsloftet i sin nuværende form kan derfor gøre det umuligt for mange kommuner at efterleve renoveringskrav. For at imødegå dette, skal anlægsloftet lempes, så meget afgrænsede typer af investeringer undtages. Herunder fx renoveringer som medfører efterlevelse af EU-krav, konvertering af olie- og gasfyr og indførelse af databaseret energiledelse. Det vil give kommunerne mulighed for i en afgrænset periode at gennemføre de investeringer som skal til for at sikre at offentlige bygninger kommer energimæssigt på niveau med de øvrige bygninger i Danmark.
- 2.10. **Moderniser lånebekendtgørelsen:** Lånebekendtgørelsen for kommuner sætter rammerne for låneadgangen til energieffektivisering. I henhold til bekendtgørelsen kan kommunerne optage lån til afgrænsede energibesparende tiltag. Lånebestemmelserne bør udvides så alle investeringer som medgår til efterlevelse af krav i EED, art. 5 og 6, giver automatisk låneadgang.
- 2.11. **Gør energimærket dynamisk:** Energimærket er et meget vigtigt grundlag for at planlægge, prioritere og gennemføre energirenoveringer. Men i dag bliver dets fulde potentiale ikke udnyttet, særligt i større bygninger. Større (offentlige) bygningsejere bør gives adgang til at selv at tilgå og ajourføre data, der ligger til grund for både energimærkningen. Hensigten er, at energimærket skal blive et levende og stærkt instrument for bygningsejeren.
- 2.12. **Data og digitalisering:** Digitalisering og brug af data til at effektivisere energiforbruget og gøre det mere fleksibelt, rummer store potentialer. Der skal derfor blandt andet sættes fart på frisættelsen af data:
 - 2.12.1. Der skal afsættes konkret finansiering og fastsættes konkrete datoer for frisættelse af forsyningsdata. Der skal etableres et program, som sammen med brancheaktører kommer med løsninger på barrierer.
 - 2.12.2. Giv forbrugerne adgang til deres egne varmedata: Der skal skabes klare lovkrav om at forsyningselskaberne skal give forbrugerne adgang til egne varmedata og kan dele dem med tredje part, og skabes nemmere adgang for forbrugere til oplysninger om deres energiforbrug. Der er i særdeleshed behov for at give nemmere adgang til data om fjernvarmeforbrug til tredjepart.
 - 2.12.3. Det offentlige skal gå foran: Der skal stilles mål og krav til anvendelsen af databaserede løsninger, herunder anvendelse af automatisering til driftsstyring, udvikling af nye databaserede systemer til dynamisk energimærkning, udvikling af langsigtede renoveringsplaner mv.
- 2.13. **Krav om energiovervågning i offentlige bygninger over en vis størrelse:** Gevinsterne ved at kunne tilgå energiforbruget i bygninger er betydelige. Både for samfundet generelt, men også for ejendomsindehaveren selv. Selvom Danmark er langt med udbredelsen af digital energiovervågning/energistyning i erhvervsejendomme, er der stadig over 50 pct. af erhvervsejendomme i Danmark, der ikke er energiovervåget digitalt, selvom

tilbagebetalingstiden ofte er meget kort. Der bør sættes krav om at disse ejendomme også energiovervåges, med mindre det ikke er rentabelt.

- 2.14. **Databaseret energiledelse:** Gevinsterne ved digital databaseret energiledelse er betydelige. Både for samfundet generelt, men også for ejendomsindehaveren selv. Der bør sættes krav om, at større offentlige bygninger omfattes af databaseret energiledelse.

3. Krav til datacentre (art. 24)

Rådet foreslår følgende principper:

Danmark bør implementere EED-kravene til datacentre efter et princip om at udnytte så meget overskudsvarme som muligt. Både for borgernes, klimaets og energisikkerhedens skyld. Overskudsvarme imødekommer nemlig den stigende energiefterspørgsel, fortrænger fossil energiproduktion, uafhængiggør os fra importeret energi samt øger rentabiliteten af fjernvarmeprojekter, så det bliver muligt at udvide fjernvarmens udbredelse og på den måde sikre borgerne billigere varme.

Rådet foreslår følgende virkemidler:

- 3.1. **Fastsæt lang tidshorizont for tilbagebetalingstid:** EED lader det være op til de enkelte medlemsstater at fastsætte tidshorizonten for tilbagebetalingstiden for økonomisk gennemførlig udnyttelse af overskudsvarme. Danmark bør være ambitiøse og sikre velfungerende lokale og regionale varmemarkeder, således overskudsvarme kan afsættes. Krav til tilbagebetalingstid bør tilskynde udnyttelse af så meget af overskudsvarmen som muligt under hensyntagen til normal forrentning. På den måde sikres det, at overskudsvarmen bliver økonomisk fordelagtig at udnytte for et højt antal datacentre
- 3.2. **Udvid Erhvervspuljen:** Erhvervspuljen giver p.t. hverken støtte til vejledning eller udnyttelse af overskudsvarme. Datacenterejere bør derfor kunne få vejledning, så de kan få fagligt kvalificeret input til deres cost-benefit-analyse af potentialet for overskudsvarme.
- 3.3. **Planlægning af datacentre:** Der bør stilles krav om, at datacentre, der ønsker at etablere sig, og som har et potentiale for udnyttelse af overskudsvarme i fjernvarmen, placerer sig fysisk inden for et eksisterende eller udlagt fjernvarmeområde. Datacentre etablerer sig typisk for at få adgang til billig (ofte statsstøttet), sikker og grøn energi i det danske energisystem. Det er derfor rimeligt at kræve, at de etablerer sig steder, hvor man kan nyttiggøre overskudsvarmen i fjernvarmenettet
- 3.4. **Omfat alle datacentre:** Art. 24-kravet om udnyttelse af teknisk og økonomisk gennemførlig overskudsvarme bør jf. direktivet pålægges større datacentre med et "total rated energy input" på over 1MW. Der bør dog også være tilskyndelser til, at mindre datacentre overvejer hvorvidt udnyttelse af overskudsvarme er rentabel. Begrænsede ressourcer i mindre datacentre kan være en stopklods for udnyttelse af overskudsvarme, der ellers kan være en profitabel investering for virksomhederne. Datacentre under en vis størrelse bør derfor kunne søge vejledning og tilskud til cost-benefit-analyser gennem Erhvervspuljen.

4. Energifattigdom

Rådet foreslår følgende principper:

Energifattigdom står centralt i direktivet, og skal adresseres hensigtsmæssigt. Energi- og klimapolitiske tiltag bør ikke øge uligheden. Tværtimod skal energipolitikken bidrage til at forbedre livskvaliteten for alle, bl.a. ved lavere energiforbrug, lavere energiregninger, bedre indeklima mv.

Rådet bakker op bag principperne bag direktivets bestemmelser om energifattigdom, men lægger vægt på, at implementeringen ikke modarbejder hensynet til at sikre en hurtig og omfattende grøn omstilling. Det betyder i praksis, at Regeringen bør prioritere langsigtede og varige virkemidler til bekæmpelse af energifattigdom (f.eks. at reducere bygningers energibehov) frem for kortsigtede subsidier, som ikke skaber varige løsninger på energifattigdom.

Rådet opfordrer videre til, at aktører og interessenter, med de relevante socialpolitiske kompetencer inddrages, så alle relevante erfaringer udnyttes.

5. Bilag 1: Hvad betyder det nye direktiv for Danmarks energieffektiviseringsindsats?

Med det nye EED følger tre typer af mål og forpligtelser, som kræver en intensiveret indsats og ny politik:

1. *Energisparemål for EU*

EED fastsætter mål for det maksimale forbrug for såvel endeligt energiforbrug og bruttoenergiforbrug (primærenergiforbrug). Målet er bindende for EU samlet set.

Medlemsstaterne skal således i fællesskab levere en reduktion på 11,7 pct. af forbruget i 2030 i KOM's nye 2020 referencefremskrivning (REF2020).

2. *Energispareforpligtelse for medlemsstaterne*

Medlemsstaterne forpligtes bindende til hver især årligt at opnå nye, kumulative energibesparelser. I det gældende direktiv er forpligtelsen, at der årligt skal opnås nye energibesparelser svarende til 0,8 pct. af gennemsnittet af det endelige energiforbrug i 2016-2018. I det nu vedtagne direktiv trappes forpligtelsen fra 2024 til 2030 op fra 1,3 pct. i 2024 og 2025 til 1,9 pct. i 2030.

3. *Energieffektivisering i den offentlige sektor*

Med det ny direktiv skal energiforbruget i den offentlige sektor årligt reduceres med 1,9 pct. Hvis direktivet træder i kraft i 2024, skal det ses i forhold til forbruget i 2022. kravet betyder, at forbruget i 2030 skal være 11,4-13,3 pct. lavere i 2030 end i 2024. Herudover skal den offentligt sektor årligt renovere 3 pct. af bygningsmassen op til en høj energistandard.

Derudover følger specifikke krav vedrørende bl.a.:

- Energieffektivitet først
- Energiledelse og energisyn
- Datacentre
- Målere